

[75. 5.]

BIJLAGE C.

VERSLAG DER COMMISSIE in 1888 belast geweest met het afnemen van het examen bedoeld in art. 12 der wet op het Hooger Onderwijs.

Aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Utrecht, 13 Augustus 1888.

Ingevolge Zijner Majesteits opdracht heeft de commissie, benoemd bij Koninklijk besluit van den 2den Juni 1888 n°. 22, op de plaats en den tijd door Uwe Excellentie aangewezen, het examen afgenomen, bedoeld in art. 12 der wet op het hooger onderwijs. Zij heeft de eer Uwer Excellentie het in de missive van 7 Juni n°. 1774/1, afdeling O, gevraagde verslag van dat examen aan te bieden.

Op den voorgeschreven datum, den 12den Juli, is het examen aangevangen en geregeld voortgezet tot den 21sten. In dien tijd is tweemaal een voortgezet examen gehouden, eens voor twee kandidaten van de eerste groep, die den 16den opnieuw werden geëxamineerd, eens voor één candidaat van de tweede groep, voor wien zulks den 19den plaats had. Daar hetzelfde geval zich voordeed met een candidaat van de derde groep, is het geheele examen met één dag verlengd en dus den 23sten afgelopen.

Omtrent den duur van het examen in de verschillende onderdeelen zijn door de commissie, in hare eerste voorlopige vergadering van 10 Juni, geene bepalingen gemaakt, afwijkende van die, welke tot dusver bij het Staatsexamen zijn gevolgd; alleen werd voor een paar afdelingen eene wijziging aangebracht, omdat het Koninklijk besluit van den 21sten Juni 1887 n°. 106 die noodzakelijk maakte. Met name gold die wijziging het examen in de geschiedenis en in de wiskunde.

Ook in andere opzichten werd de vroeger gevolgde regeling tot grondslag genomen. De splitsing van de examencommissie in vijf sub-commissiën verschilde dus in hoofdzaak niet van die in vroegere jaren.

Voor Grieksche taal- en letterkunde namen als sub-commissie zitting de heeren E. Mehler en J. H. Slothouber; voor Latijnsche taal- en letterkunde de heeren J. L. Sirks, Cl. Wilde en F. J. L. Krämer; voor Nederlandsch en geschiedenis de heeren W. Everts, F. J. L. Krämer en Th. P. H. Van Aalst; voor nieuwe talen de heeren W. Everts, E. Mehler en Th. P. H. Van Aalst; voor wiskunde de heeren C. Mensinga en K. D. Schönfeld.

In eene tweede aan het examen voorafgaande vergadering stelden deze sub-commissiën, in overleg met de overige leden der commissie, de stof voor het examen vast, bepaaldelijk voor zoover de te kiezen auteurs en de voor te leggen vraagstukken betrof, daarbij rekening houdende met het voorschrift, dat stukken, die door de kandidaten behandeld zijn, van het examen zijn uitgesloten. Hierbij werd besloten voor het examen in moeilijker Grieksch stukken uit Demosthenes, voor moeilijker Latijn uit Lucretius te kiezen.

Het getal kandidaten was weder grooter dan in 1887; het bedroeg 45. Er waren onder deze kandidaten 26, die het getuigschrift voor de studie in godgeleerdheid enz.,

15 die dat voor de studie in geneeskunde enz. verlangden, terwijl 4 zich voor beide getuigschriften hebben aangemeld. Het eerste getuigschrift werd uitgereikt aan 14 kandidaten, het tweede slechts aan 5. Van de 4 kandidaten voor beide getuigschriften verwierf 1 beide, 1 alleen dat voor godgeleerdheid enz.; twee schoten voor beide getuigschriften veel te kort. Afgewezen werden in het geheel 19 kandidaten, 5 trokken zich vóór of gedurende het examen terug. Gunstig kan dit resultaat niet genoemd worden. Het is de overtuiging van de commissie, dat het examen voor de universiteit nog steeds door velen veel te licht wordt geschat, dat sommigen er zich zelfs zeer lichtvaardig aan onderwerpen en daaronder personen, die door hunnen leeftijd konden geacht worden zich met ernst rekenschap te geven van de taak, die zij zich stellen. In enkele gevallen vertoonde zich een volslagen gemis aan kennis in onderdeelen, ja zelfs in een of meer geheele afdelingen. De sub-commissie voor het Grieksch verklaart, dat er onder de kandidaten voor het getuigschrift voor godgeleerdheid enz. wel enkelen waren, die blijkbaar onder goede leiding een behoorlijken tijd voor hunne studie hadden gebruikt en aan de gestelde matige eischen voldeden, wier woordenkennis en bedrevenheid in etymologie en syntaxis lof verdienden, maar dat daartegenover anderen stonden, die zich blijkbaar geen tijd hadden gegund en daardoor eene in alle opzichten gebrekkige kennis aan den dag legden. Vlugheid in het begrijpen van slechts een eenigszins ingewikkelden volzin, kennis van de eenvoudige regels en vormen alsmede van de meest gebruikelijke woorden, ontbrak dezen geheel en al.

Bij de kandidaten voor het andere getuigschrift waren deze gebreken, op enkele uitzonderingen na, nog veel grooter. Er waren eenigen, die niet anders kenden dan werktuigelijk lezen, geen conjugeren hadden geleerd en geen spoor van woordenkennis bezaten. Deze kandidaten schijnen te meenen, dat, zoo zij slechts wiskunde kennen, de poorten van de universiteit voor hen door het Staatsexamen worden ontsloten, en met laaktare onverschilligheid andere gedeelten van het programma als bijzaak te beschouwen.

Ook de sub-commissie voor het Latijn wijst op het grootte onderscheid tusschen de kandidaten, die blijkbaar eene regelde opleiding aan eene inrichting van hooger onderwijs hadden genoten, en die, welke daarvan verstoken waren gebleven. De laatsten toonden gemis en aan kennis en aan bedrevenheid. Deze sub-commissie maakt daarbij de opmerking, dat, omdat voor de schriftelijke vertaling de stof uit Lucretius werd gekozen, daaruit geenszins de gevolgtrekking mag worden gemaakt, dat zij de studie van dezen schrijver boven die van Horatius of andere auteurs aanbeveelt: zij koos Lucretius slechts, omdat in drie groepen van kandidaten Horatius geheel gelezen en daarom volgens het Koninklijk besluit uitgesloten was. Bij de Romeinsche antiquiteiten kwam dezelfde tegenstelling aan den dag als bij de Latijnsche taal. Sommige kandidaten toonden niet alleen eene zeer voldoende en nauwkeurige kennis te bezitten, maar ook een goed begrip van de oorzaken, den aard en het doel van gebeurtenissen van instellingen, van gebruiken. Daarennevens waren er, die geenerlei begrip hadden van hetgeen zij slechts hadden van buiten geleerd, terwijl

er waren die zelfs dit laatste hadden nagelaten. Ook hier schijnt gemis aan leiding eene eerste reden te zijn geweest van hunne onvoldoende kennis. De Nederlandsche opstellen gaven over het algemeen reden tot tevredenheid voor zover spelling en stijl betreft, minder ten opzichte van opvatting en bewerking van het onderwerp. Slechts een drietal stukken waren in elk opzicht zeer goed, naast een groot aantal zeer middelmatige.

Bij het examen in de geschiedenis behoefde wel is waar slechts aan zeer enkele kandidaten het laagste cijfer te worden gegeven — bij de kandidaten voor het getuigschrift van godgeleerdheid enz. slechts eenmaal — maar aan den anderen kant gelukte het slechts weinigen het cijfer 4, niemand het cijfer 5 te behalen. De meesten hadden slechts juist feitenkennis om het praedicaat voldoende toe te kennen, maar van eene duidelijke voorstelling of een goed inzicht in den historischen samenhang en vooral de Staatsregeling van ons vaderland was bij niet velen sprake. De uitdrukkingen van de op dit vak betrekking hebbende artikelen van de Koninklijke besluiten van 21 Juni 1887 n°. 105 en n°. 106, in verband met de onbekendheid der kandidaten met de ministerieele toelichting daarbij gegeven, schijnt sommigen in de verkeerde meening te brengen, dat zij de staatkundige geschiedenis van ons vaderland eerst van 1795 af moeten bestudeeren en die van de vroegere perioden verwaarloozen mogen. Ook schijnen zij om dezelfde reden te denken, dat het jaar 1848 en de veertig volgende jaren evenzoo geheel mogen worden ter zijde gelaten.

De opgegeven vertalingen uit het Fransch bevatten geen moeilijke zinwendingen en werden dus ook niet verkeerd weergegeven, maar vele ook niet ongewone woorden en uitdrukkingen werden door verscheidene kandidaten niet of slecht vertaald.

Van het Hoogduitsch was de kennis in het algemeen slechts even voldoende. Ook hierbij werd de zin der stukken meestal vrij goed gevat, maar het ontbrak vaak aan kennis van woorden en idiotismen, zoodat in de bijzonderheden vrij veel fouten werden gevonden bij een vrij goed begrip van den inhoud.

Volkomen dezelfde opmerkingen werden ook voor het Engelsch gemaakt.

Van de kandidaten, die het getuigschrift wenschten voor de faculteit der godgeleerdheid enz., kon in de wiskunde slechts één candidaat het praedicaat goed verkrijgen; negen van hen waren even of iets meer dan voldoende, maar van veertien was de kennis onvoldoende of nog minder.

Voor het tweede getuigschrift waren de kandidaten — diegene die zich terugtrokken buiten rekening gelaten — op drie na voldoende of ruim voldoende in kennis. Over het algemeen was de indruk, vooral wat het schriftelijk gedeelte van het examen betreft, niet gunstig. Bepaaldelijk ontbrak bedrevenheid in de herleiding van stelskundige vormen en vaardigheid in het bewijzen van eigenschappen, terwijl bovendien te weinig rekenschap kon gegeven worden van het doel der wiskundige bewerkingen. De subcommissie meent hierbij niet onvermeld te mogen laten, dat één candidaat zelfs zoo goed als geen werk had gemaakt van de meetkunde en volgens zijne eigene mededeeling zich zeer goed bewust was onvoorbereid te zijn, maar zich aan het examen onderwierp om eens te zien welke de eischen waren.

De mededeeling van dergelijke feiten, in verband met de hierbij gevoegde cijferlijsten, zullen Uwer Excellentie de oorzaken van den weinig bevredigenden uitslag van het examen te verklaren.

Naar het voorbeeld van vorige commissiën voegt de commissie voor het examen in 1888 ook den rooster van het examen bij dit verslag, waaruit de indeeling van het examen Uwer Excellentie blijken zal.

Zij eindigt haar verslag met dankbetuiging aan Uwe Excellentie voor het vertrouwen in hare leden gesteld, door hen aan Zijne Majesteit voor te dragen.

De Commissie voor het Staatsexamen in 1888.

De Voorzitter,
J. G. VAN EYKEN.
De Secretaris,
F. J. L. KRÄMER.